

Briselē, 24.10.2016.
COM(2016) 689 final

2013/0028 (COD)

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM,
ko izstrādā atbilstīgi Līguma par Eiropas Savienības darbību 294. panta 6. punktam,
par

**Padomes nostāju par Regulas pieņemšanu, ar kuru groza Regulu (EK) Nr. 1370/2007
attiecībā uz iekšzemes dzelzceļa pasažieru pārvadājumu tirgus atvēršanu**

(Dokuments attiecas uz EEZ)

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM,

ko izstrādā atbilstīgi Līguma par Eiropas Savienības darbību 294. panta 6. punktam,

par

Padomes nostāju par Regulas pieņemšanu, ar kuru groza Regulu (EK) Nr. 1370/2007 attiecībā uz iekšzemes dzelzceļa pasažieru pārvadājumu tirgus atvēršanu

(Dokuments attiecas uz EEZ)

1. KONTEKSTS

Komisija 2013. gada 30. janvārī pieņēma visaptverošu tiesību aktu priekšlikumu paketi ar sešiem priekšlikumiem, kuru mērķis ir nodrošināt kvalitatīvākus un daudzveidīgākus dzelzceļa pakalpojumus Eiropā.

Lai padarītu dzelzceļu par pievilcīgāku izvēli pasažieriem un veicinātu pārvadājumu novirzīšanu uz dzelzceļu, ir vajadzīgi pakalpojumu kvalitātes un efektivitātes uzlabojumi. Ierobežotos publiskā sektora līdzekļus var izmantot labāk un ilgtspējīgāk.

Paketes mērķis ir veicināt inovāciju ES dzelzceļos, lai tie atbilstu lietotāju gaidām. Tas tiek īstenots trīs dažādos un savstarpēji saistītos veidos:

- (1) atverot iekšzemes pasažieru pārvadājumu tirgus konkurencei un konkursus par sabiedrisko pakalpojumu līgumiem padarot obligātus;
- (2) stiprinot infrastruktūras pārvaldītāju neatkarību, lai tie kontrolētu visas dzelzceļa tīkla pamatfunkcijas, un visiem nodrošinot taisnīgu piekļuvi dzelzceļam;
- (3) stiprinot ES Dzelzceļa aģentūras lomu, padarot to par "vienas pieturas aģentūru", kura izdod ES mēroga atļaujas ritekļu laišanai tirgū, kā arī ES mēroga drošības sertifikātus dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumiem.

Datums, kad priekšlikums nosūtīts Eiropas Parlamentam un Padomei

(dokuments COM(2013) 28 final – 2013/0028 COD):

2013. gada 31. janvāris

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinuma datums:

2013. gada 11. jūlijs

Reģionu komitejas atzinuma datums:

2013. gada 8. oktobris

Eiropas Parlamenta nostājas datums (pirmais lasījums):

2014. gada
26. februāris

Padomes nostājas pieņemšanas datums:

2016. gada 17. oktobris

2. KOMISIJAS PRIEKŠLIKUMA MĒRĶIS

Komisijas priekšlikuma vispārējais mērķis ir grozīt Regulu (EK) Nr. 1370/2007, lai uzlabotu dzelzceļa pasažieru pārvadājumu pakalpojumu kvalitāti un palielinātu to darbības efektivitāti. Tas uzlabotu dzelzceļa konkurētspēju un pievilcīgumu salīdzinājumā ar citiem transporta veidiem un attīstītu vienotu Eiropas dzelzceļa telpu.

Lai sasniegtu vispārējo mērķi, Komisija ierosināja konkursus par sabiedrisko pakalpojumu līgumiem padarīt obligātus, lai pastiprinātu konkurences spiedienu uz iekšzemes dzelzceļa tirgiem. Mērķis ir uzlabot efektivitāti un uzlabot dzelzceļa pasažieru pārvadājumu pakalpojumu kvalitāti. Šie pasākumi ir papildināti ar noteikumiem, kas ļauj nodrošināt labvēlīgus pamatnosacījumus konkursa procedūrām, tostarp noteikumus par piekļuvi ritošajam sastāvam.

Komisijas priekšlikums ir cieši saistīts ar ierosinātajiem grozījumiem Eiropas Parlamenta un Padomes 2012. gada 21. novembra Direktīvā 2012/34/ES, ar ko izveido vienotu Eiropas dzelzceļa telpu (pārstrādāta redakcija), ar ko ievieš atklātas piekļuves tiesības dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumiem, un stiprināt noteikumus attiecībā uz infrastruktūras pārvaldības vadību, lai veicinātu nediskriminējošu piekļuvi dzelzceļa infrastruktūrai.

3. KOMENTĀRI PAR PADOMES NOSTĀJU

Nostāja, kuru Padome pieņēma pirmajā lasījumā 2016. gada 17. oktobrī, atbalsta galvenos Komisijas priekšlikuma mērķus uzlabot dzelzceļa sabiedriskā transporta kvalitāti un efektivitāti, ieviešot obligātu konkursu principu sabiedrisko dzelzceļa pakalpojumu līgumu piešķiršanā. Tā arī atbalsta ierosinātos noteikumus, kuru mērķis ir nodrošināt labvēlīgus pamatnosacījumus konkursa procedūrām.

Lai gan Padomes nostāja nav tik plaša, kā Komisija vairākos punktos vēlētos, ir jānorāda, ka tas ir nozīmīgs solis uz priekšu salīdzinājumā ar spēkā esošo Regulu (EK) Nr. 1370/2007 šādu iemeslu dēļ:

- Komisija ierosināja pielīdzināt piešķiršanas noteikumus attiecībā uz visiem transporta veidiem, uz kuriem attiecas šī regula, un ieviest obligātu konkursu principu sabiedrisko dzelzceļa pakalpojumu līgumu piešķiršanā. Padomes nostāja atbalsta Komisijas priekšlikumu, jo tā ievieš obligātu piedāvājumu konkursu par dzelzceļa sabiedrisko pakalpojumu līgumiem kā vispārēju principu, novēršot iespēju tieši piešķirt sabiedrisko dzelzceļa pakalpojumu līgumu bez jebkāda papildu pamatojuma. Kaut arī tiek pieļauti vairāki atbrīvojumi, šie atbrīvojumi ir ierobežojoši, objektīvi un precīzi formulēti un ir iekļauti daži aizsardzības pasākumi, lai nepieļautu ļaunprātīgu tā principa apiešanu, ka līguma slēgšanas tiesības piešķir, pamatojoties uz konkursu. Turklāt tekstā ir nodrošināts, ka attiecībā uz tiešā veidā piešķirtajiem līgumiem, kas piešķirti saskaņā ar atbrīvojumu, kurš attiecas uz īpašu tirgus struktūru, sabiedrisko pakalpojumu līgumam vajadzēs īstenot priekšlikuma mērķus, proti, uzlabot dzelzceļa sabiedriskā transporta pakalpojumu kvalitāti un efektivitāti. Šajā ziņā Padomes nostājā ir ievērots Komisijas mērķis uzlabot dzelzceļa pasažieru pārvadājumu pakalpojumu kvalitāti un palielināt to darbības efektivitāti.
- Komisija ierosināja stingrākus noteikumus par sabiedrisko pakalpojumu saistību (SPS) definīciju. Šo noteikumu mērķis bija pieprasīt kompetentajām iestādēm izstrādāt detalizētus sabiedriskā transporta plānus, formulējot sabiedriskā pasažieru transporta politikas mērķus. Tajā arī noteikts, ka kompetentajām iestādēm, pamatojoties uz kritēriju kopu, jāpamato sabiedrisko pakalpojumu saistību veids un apjoms, ko tās plāno uzlikt sabiedriskā transporta operatoriem, un sabiedrisko

pakalpojumu līgumu joma nolūkā sasniegt mērķus, kas izvirzīti sabiedriskā transporta plānos. Padomes nostāja nav tik plaša kā Komisijas priekšlikums, tomēr Komisija atzīst, ka tā joprojām ietver skaidrākus noteikumus par sabiedrisko pakalpojumu saistību definīciju un specifikāciju. Tekstā ir arī noteikti vispārējie kritēriji kompetentajām iestādēm, kad tās definē sabiedrisko pakalpojumu saistības, vienlaikus nodrošinot elastību, ja tas ir nepieciešams.

- Padomes nostāja arī nodrošina taisnīgu un pārredzamu attiecīgas informācijas sniegšanu visiem pretendentiem, kas garantētu vienlīdzīgu attieksmi konkursa procedūras laikā. Šis jaunais noteikums ir saskaņā ar Komisijas priekšlikumu.
- Komisija ievieša dzelzceļa transporta nozares maza apjoma līgumu tiešo piešķirumu īpašas augšējās robežvērtības. Padomes nostājā šīs augšējās robežas ir noteiktas augstākas. Tomēr Komisija uzskata, ka tās joprojām pareizi atspoguļo loģiku, kas ļauj veikt tiešu piešķirumu, ja konkursa procedūras organizēšanas izmaksas ir lielākas nekā paredzami ieguvumi.
- Komisija ierosināja noteikt kompetento iestāžu pienākumu nodrošināt, ka nediskriminējoša piekļuve ritošajam sastāvam ir garantēta, jo tas ir viens no galvenajiem šķēršļiem, lai dzelzceļa pārvadājumu uzņēmumi piedalītos konkursos. Padomes nostājā nav šā pienākuma, jo tam varētu būt nelabvēlīga ietekme uz publiskajām finansēm. Taču tajā noteikts pienākums kompetentajām iestādēm novērtēt, ņemot vērā līgumu piešķiršanu konkursa procedūrā, vai pasākumi ir vajadzīgi, lai nodrošinātu nediskriminējošu piekļuvi dzelzceļa ritošajam sastāvam, un publiskot šo novērtējumu. Padomes nostāja paredz pasākumus, ko kompetentās iestādes var izmantot, lai nodrošinātu operatoru piekļuvi ritošajam sastāvam. Komisija atzīst, ka ar pienākumu nākotnē publiskot novērtējumu attiecībā uz piekļuvi ritošajam sastāvam, Padomes nostājā ir paredzēts svarīgs pamats, lai tirgus dalībnieki un Komisija pārbaudītu, vai konkursa procedūra nodrošina vienlīdzīgu attieksmi pret visiem dalībniekiem.
- Padomes nostāja ievēro attiecīgos Eiropas Savienības un valstu sociālos standartus, kas jāievēro, ja mainās sabiedrisko pakalpojumu sniedzējs, kurš izpilda sabiedrisko pakalpojumu līgumu. Komisija var atbalstīt šos noteikumus, jo tie precizēs spēkā esošās sociālās tiesības un pienākumus.
- Komisija ierosināja, ka principam par obligātu piedāvājumu konkursu jāsākas spēkā ātri. Padomes nostājā ieviests ilgāks pārejas periods, kas atliek beznosacījumu tiešās piešķiršanas iespējas atcelšanu. Rezultātā principu par obligātu piedāvājumu konkursu sabiedrisko pakalpojumu līgumiem dzelzceļa nozarē sāks piemērot sešus gadus pēc jaunās regulas stāšanās spēkā. Šāda atlikšana aizkavēs jauno noteikumu labvēlīgo ietekmi, tomēr tā arī ļaus dalībvalstīm sagatavot tirgu izmaiņām un tādējādi izvairīties no strukturālām problēmām, kas varētu rasties.
- Komisija ierosināja, ka līgumiem, kas noslēgti tieši, pamatojoties uz izņēmumu attiecībā uz dzelzceļa transportu, būtu jābeidzas ne vēlāk kā 2022. gada 31. decembrī. Komisija pauž nožēlu, ka Padomes nostāja atļauj šiem līgumiem darboties līdz to termiņa beigām. Tas nozīmē, ka sabiedrisko pakalpojumu līgumi, kas noslēgti tieši pirms pārejas perioda beigām, var turpināt darboties līdz 2032. gada decembrim, kas ir ilgs pārejas periods. Tomēr tajā pašā laikā Komisija atzīmē, ka Padomes nostāja garantē esošo līgumisko tiesību aizsardzību un ievieš drošības pasākumus attiecībā uz to juridisko nepārtrauktību.

4. SECINĀJUMS

Komisija uzskata, ka neskatoties uz Padomes nostājas trūkumiem, iepriekš aprakstīto jaunu un skaidrāku noteikumu ieviešana nodrošinās lielāku juridisko noteiktību. Tā arī veidos stabilu pamatu turpmākai dzelzceļa tirgus atvēršanas izpildei saskaņā ar transporta politikas noteikumiem un attiecīgajiem noteikumiem par konkurenci.

Komisija uzskata, ka grozījumi tiesību aktos par sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas saistībām attiecībā uz pārvadājumiem pa dzelzceļu, ar ko ievieš principu par obligātu piedāvājumu konkursu sabiedrisko pakalpojumu līgumiem dzelzceļa nozarē, un noteikumi par labvēlīgiem pamatnosacījumiem šādai līgumu piešķiršanai ir būtisks solis, lai uzlabotu dzelzceļa sabiedriskā transporta kvalitāti un efektivitāti Eiropas Savienībā. Plašāka konkursu izmantošana dzelzceļa nozares līgumiem var nodrošināt arī labāku publisko līdzekļu izlietojumu par sabiedrisko pārvadājumu pakalpojumiem.

Kompromisa veidā Komisija piekrīt Padomes ieņemtajai nostājai, tādējādi ļaujot Eiropas Parlamentam pieņemt galīgo tekstu otrajā lasījumā. Komisija uzskata, ka gan tirgus, gan tehnisko pīlāru pieņemšana ļautu maksimāli palielināt ieguvumus dzelzceļa transporta nozares pakalpojumu kvalitātes, efektivitātes un konkurences ziņā.